

APAIZA

GIZARTE-ARAZOAN

Jaungoikoak gizona atsegin-baratzan jartzean, askatasuna eman zion, ongia edo txara egiteko eskubidea, alegia. Eman bazion ere, eta etsaiak etsai beti, eriotz, neke, itzez betetako sagarra eskelñiaz pekatuan erortzera bultzatu zuan. Eta Jaungoikoak berak irazandako gizonaren esker txarra ikusi zuanean, "ire bekokiko izerdiaz jango duk" (Gen. 3,19), esan zion esker-gaiztoko gizonari. Orduzkerotik ba-daki nekezko lanaren berri. Goizean-goiz esnatuta, erlojuari begi erdi-itxiekin begiratuaz, ixil-ixillik, itz egitera ausartu ere gabe, bestaldera jiratxo bat egin, segundu batera berriz, len egoera artzeko... Eguneke lan eta nekeak gogoratuaz oetik irtetzeko adorerik ez du. Baña joaten ez banaiz, biar ogia nork ekarriko? Jas... bat egin eta jeiki egin bear! Oe ertzean exerita ari da bere jaretan... Galtzak eta alkandora koipez zinkinduta... esku-biko galtzerdia sartzean beatz aundia iñoren balmenikan gabe zulotik aurrera... oropoa ere naiko agerian...

Gosari legea egin eta etxetik irtetzerakoan aruntz-onuntz dabillen jendearekin topatzen da. -Ala ere ez nauk bakarra! Nola izango bada bakarra orrenbesteko jendetza beren lanetara joaten ikusita?

Or dijoazkigu langilleak, bai pabrike-tara, bai arrobiko arkaitzetara, bai mina zulora; bañan ori bai, danak lanera; langille guztiak sa-riaren atzetik, ogiaren billa. Egunean zortzi or-duk gora lanean igarota ematen ematen zaien sa-ri koxkorraz bear-bearrezko gauzak ere ezin erosi. Egun guztian lanean izerdi-patxetan eta patrikan bots txakur-aundirik ere ez.

Ondo bizi diran langilleak ere ba-dira, esango da; ondo bizi badira bizi guztian jarrai dezatela bere ortan; baña, ondo bizi diranak ere ba-dirala-ta orregatik, ez dago guztia egiña.

Pixkana-oixkanaka, bakar eta laguntza-rikan gabe, lotuen antzo, jauntxo batzuen atza-parretan arkitu dirala, digu Leo XIII garrenak "Rerum Novarum" ean. Langilleen biziera onek, guda, ilketa, eta anaien artean amorru bizia ere piztu du.

Amar edo ordu lanean pabriketetan egin-da, neka-neka egiñik, etxeratze orduko pameliko go-zotasunak miazteko gai nola izango? Jaungoikoare-kiko egin-bearrak betetzeko ardura nola izango? Langilleak, lan-sailletan nekatuta, beartuta, pame-li ta Elizara baño tabernetara, galtokietara gei-ago joko du.

"Gizonak, geienean, zalapartak, giza-gaitzak minberatzen ditu; baña zer da au guztia sinismen-begietan animaen galtzea ikusita?" (Quadragesimi-mo anno) Pio XI garrenak bai ederki erakusten di-gula! Zer dira mundu ontako diru-paltak, izerdi-ta malko, gaitz eta zoritxar, geroko atsegin bi-ziaz konparatuta?

"Homo technicus" deitu dio norbaitek XX garren gizaldiko gizon oni. Izan ere, ba ote, gizonakazken urte auetan asmatu gabekorik...? Naiz industri kontuan, naiz fisika, naiz kimika kontuan, gizonaren urte auetako aurrerapena aun-dia izan da. Aurrerapena, aurrerapena, aurrera-pena! Deadar egiñaz buru-biotz osoz munduko gau-za guzien jabe biurtzeko alegiñetan. Eta jakiña, gizonaren kristau-bizitza materialismoak aisa zapalduta arkitu dugu. Txanpon bat bederen es-kuratzearren, goseak ez iltzearren, materiari eldu bearrean arkitu da langillea.

Ni ez baña, Aita Santua da gertaera mingarri auen berri ematen diguna. Pio XI'gnak bere "Quadragesimo anno" an onela jarraitzen du: "Gizaspail aundi bat bere eginbide bakarrari jarraitzeko, anima zeruratzeko korapillo nastuenak askatu bearrera arkitzen da".

Aita Santuak biotzminduta, gauza auek guziak ezin eramanik, langille ta nagusiekin artu-manak dituzteneri oiugogotsu bat egiten die. Aita Santuaren dei oneri erantzutea da ba gizarte galean eleiz-gizoneri dagokien eginbearra. Apaiza, benetako apaiza, munduko gertaeran joera ikusita, kristauen bizitza (barne bizitza) esku txarretan ikusirik, besoak tolestatuta egongo? Nai ta nai ez Aita Santuen deiak biziki eragingo du bai apizen biotz-barnean gizarte-zaletasun aipagarri ori.

Gaur arte langille-kontuan zebiltzen apaizei "giza-apaizak" esan oi zitzaien; eta apaiz auek gutxi izan arren ba-zirudian munduko bearrak garai bakoitzean eskatzen zuten añaan betetzeko lain zirala edo; gaur egun ordea, gizarteak egin duan aurrerapenarekin, langille-taldeak egin duten zorioneko aurrerapenarekin, apaiz sail batzuek ontaratzeta ez da naiko, gaur-eguneko eginbearrak bete nai baditugu guztiek eta bakoitzak gizarte-apaiz izan bear dugu. Ez dugu noski esan nai, apaizak zaletasun guzia ontara zuzendu bear duanik. Apaiza, ben-benetako apaiza izan dedilla; mundu ontako gaiztakeri, gorroto ta makurkeriek ikusita, bera Jaungoikoaren ordezkari, animaen aita ta zuzendari izan dedilla; au, eta besterik ez da apaizari eskatzen zaiona.

Aita Santuak ederki agertu dizkigute langilleak gorputzari dagokionetan dituzten bearrak. Era bat edo bestean danak esan nai digute, gizatalde aundi bat gizonari dagokion eran ez dala bizi; bear gorrian arkitzen dala; iñoren laguntzarikan gabe, jauntxo batzuen aurrean...

Eta kristautasunean? Urte auetakoak ditugu langille-taldeen Kristo'gandik aldentze mingarri oiek. Ezaguna da Pio XI'gnak Kardijn apaiz agurgarriari ziona: "XIX'garren gizaldiko gaitzik nagusiena, Eleizaren babesetik langille-taldearen aldentzea dugu. Langilleak Eleizaren doktriñean ez dute uste onik, eta milloika langileak

Eleizari atzea emanaz, lagunarte okerretara joa-
nak dira. Pio XII garrenak berak ere beste orren-
beste zion Kardijn apaiz agurgarri oni: "Sozialis-
moa eta Komunismoa ez dira Eleizarentzat arrisku-
rik aundienak, ; langille-taldeak Eleiz-doktriña
ori ez jakitea da Eleizarentzat nagsiena".

Aita Santuaren deia entzun dugu bada,
eta sotanadun orok batez ere, jo ta ke, su ta
gar lara egin bearrean gera. Ezti platerera da-
torren elbiari begira ezin egongo gera.

BAÑA NOR DUGU ELEIZA GAUZ AURTAN SARTZEKO?

Galdera onekin libeladarrak etortzen
zaizkigu. Liberalismoaren naietako bat Elizari
gizarte-arazoetako eskubidea kentzea, ukatzea
da, alegia. (Geroxeago emango diegu erantzuna).
Orregatik, apaizen bat gizarte-kontutan ikusten
badute, egingo ere dute alegiña bere ortatik bo-
tatzeko, eginbidetik kanpora dabillela edo mokoa
bear baño geiago luzatu dula, edo asmatuta. Baña
apaizak, gizarte-kontuan dabillen apaiza, bere
egiteko batean dabillela jakin bear du!

Aita Santuak, etsaiak dioteneri aurka
egiñez Eleizari dagokion eskubidea, gizarte-auzian
dagokion eskubide su argi erakutsi dute beti. Esa-
tea ez dala aski ta, ikusi dezagun:

Leo XIII gnak onela dio:

"Gizarte-auzi lanean uste on eta esku-
bide guziarekin jardungo dugu; Eleiza ta Erlijioa
aldendu benetako korapillo askatzerik ez baidugu
arkituko." "Alperrikakoa lirake egite guztiak"-
dio geroxeago- (Rerum Novarum). Eta Aita Santu
berak, Leo XIII gn. aundiak beste alderdi batean
esaten digu: "Gizarte-arazoa ekonomi-gaia bakarrk
dala askok uste dute, baña lenen erlijio ta zi-
llegizti-gai bat dugu" (Rerum Novarum).

Pio XI gnak:

Bere aurretik Eleiza bide zuzenetik
ain ederki eraman zuan Aita Santu Leon XIII ga-
rrenari jarraituki, Pio XI garrenak auxe digu egi
mardultzat: "Eleizak gizarte-arazoak nausitasun
guztiz erabakitzeko eskubidea berekikoa du".

Baña Eleizak, gogozko eta erlijio-famili bat danez, goitar eta aldi orozko elburuak dituaarik, nundik nora du, gañera, lurreko gauzen joera neurtzeko eskubidea? Pio XI garrenak beti bezela, gauza ederki azaltzen digu. Berak gizartiztian bi alderdi bereizten ditu: teknika eta mugokorra, eta erlijio eta zillegizti alderdiak alegia. Agian, gizarte kontuan eta politikan ere arkitu oi ditugu teknika eta mugokor uts diran gauza asko. Gauza auetan, noski, Eleiza etzaigu sartzen, nola sartuko da ba, zereginik ez baldin ba dauka? Baña aldi berean, gizarte kontuan eta politikan teknika eta mugakor uts diran gaiak ez-ezik, erlijio eta zilleztiarekin zerikusirik asko duten gaiak ere ugari ditugu. Eta gei auetan, teknika eta mugakor diralako, ez-baña, erlijio eta zillegiztiarekin zerikusirik ditelako baño, Eleizakgauza guzti auek egiztatzeko eta nautitasun guztiaz egiztatzeko zeregiña ta eskubidea berekikoak ditu.

Liberaldarrak eta ekonomilariek beren uste okerra egiztatzeko ekonomi eta politikaren desberdiñera jotzen dute. Guk ere desberdiña argi ikusten dugu; izatezgo eta jomuga ere desberdiña bai dute. Baña desberdintza orrek ez dakar berez-kuntzarik; gorputz eta anima bi gauz desberdiñak ditugu; baña orregatik ez bi gauz bereziak; ondo bañuta egon ere, alajaña, bestela ez gorputz eta ez ezer bai lirake. Eta batasun oneri esker ekonomi ta politikak erlijio eta zillegiztiarekin dute zerikusia; azkenengo bi auek goitiak diralako; bi leneñoak, ekonomiak eta politikak, oñarriak zillegiztitan dituztelako, alegia. Gizonak, Jainko mirabe, jomuga batekin gogo-mallan batean jarria, bere egite guziak naiz ekonomi, naiz politika, azken jomugara zuzendu bear ditu: Jainkoa goratuaz anima salbatu. Jaungoikoak gizonari betidanik jarri zion jomuga, ikusten dugunez, erlijio egi bat dalarik, onela ekonomi eta politika egon bear dute erlijio eta zille giztiaren menpean.

Ikusi dugu gizarte-arazoan Eleizaren eginbearra, eta eginbear ortarako eskubidea Pio XI garrenak ager digunez.

Pio XII garrenak:

Materialismo-kutsuz asetako egun auetan, Eleizaren agintearitza ain ederki daraman Pio XII

garrenak ere, Erromako alkian eserita Eleizaren zuzendari izan diran bere aurreko Leo XIII garren Pio XI garren Aita Santuen dotriña begiz-begi ederki jarri digu. Aita Santuak "Rerum Novarum" en zillar-etzaitan, Leo XIII garrenaren dotriña ageri zigun, au da, gizarte-auzian Eleizaren eskubidea.

Giza-arazoan erabilli dute Aita Santuok adierazi digutenez, Eleizaren gauza auetarako eskubidea argi azaltzen da.

Auek guztiak onela dirala, esan deikegu:

1) Kristo ren Eleizak, gizarte-gai auek erlijio ta zilegiztitik dutenagatik, du gai auekin zer ikusia.

2) Berari dagokiola, gizarte arazoak aintzakotzat artu bear dituan len oiñarriak jartztea.

3) Len oiñarri oiek Jainko naiarekin bat ote diran-edo begiratzea ere bai.

4) Berari, Eleizari dagokiola, kristauen azikera.

Langilleak ditugu gaur benetako egoera negargarrian arkitzen ditugunak. Urrutira joan gabe Pio XII gnak "Katoliko langilleen gaztediari" egindako itzaldian onela agertzen digu langilleari gertatzen zaiona: "... geienean oso bizi zailla eraman bearrean arkitzen dira; ajolakaberria, zigorra eta ikasbide txarra besterik ez dute arkitzen; erakutsi zatarrak bereganatzen dijoaz poliki-poliki, gizon arteko burruka eta gorrotoa ikusten eta laister galtzen dituzten, batzutan batzutan bizirago, beren alaitasun atsegin eta amets ederrenak, eta berealaxe sumintzen eta biurritzen dira". (YAKIN, 5, Balerdi).

LAN AU BEREZIKI, NORTZUK EGIN BEAR DUTE?

Igazko Katoliko Langille Gaztediaren Billera zoragarria, mundu guztian entzuna izan zan. Katoliko-langille dira neska-mutillen sinismen berritze eder bat izan zan benetan. Ain ikuskizun xamurra ikustean Aita Santua ezin ixillik egon. Eman ere, eman zizkien konseju eder-goitarak. Une batean onakoxe au zien: "Milloika gazte dira oraindik seme-alaba maiteok, eriotza baño lokari

astunagoz loturik; txirotasunari, gezurrari eta bizi txarrari lotuak. Auek ikusi ta negar bakañik ez egin. Kristo, bere indar eta guzti, zuekin duzute; indar onek etsaiak atzera-araziko ditu. Zozte beraz suaz beterik biotz aiengana eta Berri-Ona zabaldu zaiezute ots aundiz, baita ere Jaungoikoak zueri, aientzat ordea, zabaldu dizkizuten berpizte ta bizi diran itz aiek: "Ene anai, zatoz egi-bidera, zatoz argira, zatoz maitasunera" (YAKIN, 5, Balerdi).

Aita Santuak esaten digu au, kristauen egitekoa baldin bada, apaizak zer ez ote du egin bear? Eleiza ain arduratsu jardun bada gizarte-arazo au bide zabal eta onetik zuzentzen; Erroma-ko Alki gainetik zer edo zer egin dezaketeneri laguntza eske eta langille ta nagusiak eleiz-baratzara ekartzearren ouka ari bada; apaizak, Kristoren apaizak, eleizgizonak, nola aaztuko ba gizonen artu-emanak, artu-eman oietan jokutzen baidu gizonak bere geroko bizitz guztia.

Beste aldetik berriz, garbi ikusi dugu Eleizaren joera eta apaizak lan egin beza Eleizaren bideetan; eta berari jarraitzen badio bide txarrera jotzeko bildur ez beza izan.

Aita Santuak esan digute gizarte-lan au apaizen eginbear bat dala. Lieja'ko gotzai Douletroux Jaunari Leo XIII'gnak esaten zion: "Apaizak erriarengana irten bitez. Eliz eta apaiz-etxeetan ezin ditezke egon." Nik, jarraitzen du Gotzai Jaunak, langille-elkartek zirela bide, batzuegan sortutako kezkek adierazi nizekion; eta Aita Santuak itz bizi auek esan zizkidan: "Zer? Langilleak sozialismo eta rebuluziora bidali nai al ditugu? Zuen apaizen artean erriarengana joateko gogo bero ori eragin bear duzute; gaurko egunean ezin ditezke sakristi ta apaiz-etzetan bakarrik egon".

"Graves de Communi" enziklikan ere beste orrenbeste agertzen digu: "Irten erriarengana, bera etorri zai egon gabe; bera beste alde batera bultzatua izan baida".

Bein batean, audientzi bat zala-ta, sozialismoak erabat jota zeukan Regio d'Emilia Eleiz barrutiko Gotzai berria etorri zitzaion. -"Nola jokatu zera?"- galde egin zion bigunki. -Nik, Jauna, gizarte-eginkizunak nere apostoladutza guztiaren

oiñarri jarriko ditut". -"Bejondaizula, bejondeizula!" -jaraiki zion Aita Santuak.

Pio XI^{gnak} ere bere enziklika "Divini Redemptoris" ean, apaizei deadar egiten die: "Zozate langilleengana, batez ere langille beartsuengana, eta beti beartsuengana. Apaiza beartsuengana, langilleengana joaten ez bada bereala komunismoak zapalduko baiditu". Baña au ez danaiko. Geiago ere bai: "Apaizak, jarraitzen bai du, parroketan, eleiz- artaldearen bearrak ondo beteaz alegia, gorde bitzate indar nagusienak langille taldeak, Jaunaganatzeko."

Eta Pio XII^{gnak} "Mentis Nostrae" enziklikan onela itz egiten digu: "Apaizak Jesukristo^{rri} jarraituaz, beartsu ta langilleen bearretara nai ta naiez joan bearko dute". 1954^{ko} Eguberri-egunean egindako itzaldian: "Gaur-eguneko makurkerien aurrean begi-aoak ixten dituzten apaizak ez dute garbi jokutzen". 1948^{ko} Abenduaren 4^{an} Kaputxinoen agintari Nagusiari: "Norberaren izerdia langilleenarenaz batu; langilleen gogo-bioztetik gezurra aldendu ta egira eragin; gorrotoak minduta dauzkan anaiak Jainko-maitasuna ixuriaz gozatu". Ta gerorago: "Eta batez ere, ikusarazi dezaiela Eleiza beren ama xamurra dutela, geroko zero-bizitza ez ezean beren zoritxarra arindu naiean dabillen ama on-ona, baña ez itz gezurti iskanbil eta indarraren bitartez, zuzenbide, lege berdiñ eta gizarte-malla arteko elkar-pakea erakutsiaz".

~ ~ ~

Apaizgintzan begiak jarririk Eleizikas-tetxetan aurrera goazen apaizgaiok, guziok dakigu gizarte-gai auetan apaizaren egin bearra. Jakiñakin bakarrik ez al gera geldituko. Munduan ainbeste negar-malko ikusteak gure biotz gazte xamurrak eraginda, Aita Santuak agintzen diguten eran langilleen biotz garratzak goxatuko al ditugu.

Dorronsoro^{tar} Yokin

Villaro^{ko} Sakramentinoa.